

ŻOŁNIERZE BIAŁOSTOCKIEJ NIEPODLEGŁOŚCI

listopad 1918 – luty 1919

IWASZKIEWICZ – RUDOSZAŃSKI WACŁAW TEODOR

Data i miejsce urodzenia: 26 sierpnia 1871 r. w Omsku na Syberii
Data i miejsce śmierci: 25 listopada 1922 r. w Warszawie (pochowany na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie)
Imiona rodziców: Witalis i Leokadia (z domu Karafa-Korbut)
Stan cywilny: żonaty
Imiona dzieci: bezdzietny
Narodowość: polska
Wyznanie: rzymsko-katolickie
Stopień wojskowy: generał broni (zweryfikowany pośmiertnie)

WYKSZTAŁCENIE CYWILNE

Korpus Kadetów Syberii w Omsku
(lata 1883-1890)

WYKSZTAŁCENIE WOJSKOWE

Pawłowska Szkoła Wojenna (Wojskowa) w Petersburgu
(lata 1890-1892)

SPECJALNE WYKSZTAŁCENIE WOJSKOWE

Kurs saperski
 Kurs konnych wywiadowców
 Kurs wyższych dowódców w Oficerskiej Szkole Strzeleckiej
 w Oranienbaumie (1903 r.)

DATA WSTĄPIENIA DO ARMII OBCEJ

1 września 1890 r. (armia rosyjska)

DATA WSTĄPIENIA DO WOJSKA POLSKIEGO

31 listopada 1918 r.
(w stopniu generała podporucznika)

RODZAJ BRONI

Piechota

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH

j. rosyjski, j. francuski

ZNAJOMOŚĆ KRAJÓW	Francja, Rosja (część europejska, Daleki Wschód, Kaukaz, Syberia)
RANY I KONTUZJE	<p>- ranny w czasie powstania bokserów w Chinach (1900-1901), - 30 sierpnia 1904 r. ciężko ranny w bitwie pod Liaoyang (wojna rosyjsko-japońska 1904-1905), po której przez dwa kolejne lata leczył się i przechodził zdrowotne rehabilitacje w Rosji i we Francji, - 12 stycznia 1915 r. ranny w walkach na obszarze Kongresówki, po których dochodził do zdrowia przez ponad 5 miesięcy,</p>
ODZNACZENIA	<p> Krzyż Komandorski Orderu Virtuti Militari Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski Krzyż Niepodległości (nadanie pośmiertne z 1933 r.) Krzyż Walecznych (nr 46165) Order św. Anny I, II, III i IV klasy (odznaczenia rosyjskie) Order św. Jerzego IV klasy (odznaczenie rosyjskie) Order św. Stanisława II klasy z mieczami (odznaczenie rosyjskie) Złota szabla „Za dzielność” (odznaczenie rosyjskie) Order św. Włodzimierza III i IV klasy (odznaczenia rosyjskie) Order Białego Orła III klasy (odznaczenie serbskie) Order Legii Honorowej III klasy (odznaczenie francuskie) </p>
OPINIE / POCHWAŁY	<p><i>Jenerał wyjątkowo zasłużył się Polsce. Ludzie mniejszych, a czasem wątpliwych zasług dla Polski, zostali uczczeni wkrótce po śmierci. A takiej miary bohater, jak jenerał Iwaszkiewicz, doczekał się tylko skromnego pomnika na cmentarzu we Lwowie – gen. Józef Dowbor-Muśnicki (opinia z 1919 r.).</i></p> <p><i>Bardzo dobry dowódca grupy operacyjnej, dobry dowódca armii. Silny charakter żołnierski. W boju spokojny. Zdalny do awansu na gen. broni – gen. Stanisław Haller (opinia z 1920 r.).</i></p>
DATY MIANOWIAŃ OFICERSKICH	<p> 4 sierpnia 1892 r. – podporucznik 6 sierpnia 1895 – podporucznik 6 maja 1900 r. – podkapitan 16 lipca 1904 r. – kapitan 22 czerwca 1905 – podpułkownik 6 grudnia 1910 r. – pułkownik 30 lipca 1915 r. – generał major (brygady) 23 lipca 1919 – generał porucznik (dywizji) </p>
	<p>- z chwilą ukończenia szkoły kadetów w Omsku został w 1890 r. junkrem Pawłowskiej Szkoły Wojennej (Wojskowej) w Petersburgu, - 4 sierpnia 1892 r. przydzielony do służby liniowej w 4. Wschodnio-Syberyjskim Batalionie Liniowym w Kiachcie (w pobliżu</p>

**PRZEBIEG SŁUŻBY WOJSKOWEJ
DO 1 LISTOPADA 1918 ROKU**

Chabarowska, na pograniczu rosyjsko-chińskim na Dalekim Wschodzie), w którym służył do 1904 r. (w 1900 r. nazwa tego batalionu została przemianowana na 22. Wschodnio-Syberyjski Pułk Strzelców),

- swój pierwszy chrzest bojowy przeszedł w walkach z Chińczykami na pograniczu Mandżurii (wojna japońsko-chińska z lat 1894-1895),
- uczestniczył w zbrojnej interwencji wojsk rosyjskich w czasie powstania bokserów w Chinach (lata 1900-1901),

- od 9 lutego 1904 r. dowódca kompanii strzeleckiej w 34. Wschodnio-Syberyjskim Pułku Strzelców we Władywostoku, z którym wziął udział w wojnie rosyjsko-japońskiej 1904-1905,

- do 14 września 1906 r. przebywał na leczeniu szpitalnym w Rosji i Francji, będącym skutkiem poważnych ran odniesionych w bitwie pod Liaoyang (30 sierpnia 1914 r.)

- do stycznia 1910 r. służba liniowa w 34. Wschodnio-Syberyjskim Pułku Strzelców na Dalekim Wschodzie,

- na początku 1910 r. przeniesiony do 11. Syberyjskiego Pułku Strzelców w Semipałyńsku, gdzie pod koniec roku awansował do stopnia pułkownika,

- w grudniu 1910 r. przydzielony do 44. Syberyjskiego Pułku Strzelców, w którym służył przez kolejne cztery lata,

- 19 lipca 1914 r. mianowany dowódcą 54. Syberyjskiego Pułku Strzelców (14. Syberyjska Dywizja Strzelców Omskiego Okręgu Wojskowego), na czele którego walczył przeciwko wojskom niemieckim w Prusach Wschodnich (1. Armia rosyjska gen. Pawła Rennenkampfa), w operacji łódzkiej (listopad 1914) oraz na obszarze dawnej Kongresówki (2. Armia gen. Władimira Smirnowa, 4. Armia gen. Aleksieja Ewerta),

- za okazywane męstwo na polu walki, odwagę i talenty dowódcze awansowany 30 lipca 1915 r. do stopnia generała majora,

- od 9 listopada 1915 r. do 1 lutego 1917 r. dowódca jednej z brygad 3. Syberyjskiej Dywizji Strzelców,

- przez dwa kolejne miesiące dowódca 18. Syberyjskiej Dywizji Strzelców,

- 1 maja 1917 r. objął dowództwo nad Finlandzką Dywizją Pograniczną, z którą jesienią zakończył swoją służbę w armii rosyjskiej i udział w zmaganiach militarnych Wielkiej Wojny,

- od 21 listopada 1917 r. do 1 lipca 1918 r. dowódca 3. Dywizji Strzelców Polskich I Korpusu Polskiego w Rosji,

- od 11 lutego do 2 marca 1918 r. odbył z nią słynny, zimowy przemarsz z Jelni do Żłobina, unikając w ten sposób rozbicia sił głównych dywizji przez bolszewików i ratując podkomendnych żołnierzy od niechybnej śmierci,

- do 31 października 1918 r. aktywny działacz Związku Wojskowych Polaków byłego I Korpusu Polskiego w Warszawie i członek Tajnej Rady Wojskowej, będącej centrum pracy konspiracyjnej byłych Dowborczyków na terenie ziem polskich,

- według niepotwierdzonych do końca informacji miał objąć po rozbrojeniu I Korpusu Polskiego w Rosji stanowisko dowódcy polskich jednostek wojskowych formowanych w Ameryce Północnej, na co kategoriycznie się nie zgodził.

**PRZEBIEG SŁUŻBY LINIOWEJ
W WOJSKU POLSKIM**

- z rozkazu Rady Regencyjnej mianowany 4 listopada 1918 r. dowódcą formowanego w Kielcach Inspektoratu Lokalnego, któremu podlegał V Okręg Wojskowy w Kielcach i VI Okręg Wojskowy w Piotrkowie Trybunalskim,
- od 17 listopada 1918 r. dowódca Okręgu Generalnego w Kielcach, któremu podporządkowano okręgi wojskowe z siedzibami w Radomiu, Kielcach, Piotrkowie Trybunalskim i Częstochowie,
- 26 listopada 1918 r. wyznaczony na stanowisko dowódcy, formowanej w Ostrowi Mazowieckiej, Łapach i Zambrowie Dywizji Litewsko-Białoruskiej, w składzie sześciu pułków strzelców – białostockiego, grodzieńskiego, kowieńskiego, mińskiego, suwalskiego, wileńskiego oraz pułku artylerii i pułku jazdy,
- od 11 marca 1919 r. dowódca grupy operacyjnej w polsko-ukraińskich zmaganiach militarnych o Lwów (tzw. III odsiecz Lwowa),
- 19 marca 1919 r. zostaje dowódcą Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią (w wojskowych dokumentach operacyjnych z tego okresu nazywane często Dowództwem „Wschód” lub Armią „Wschód”),
- na czele podległych sobie oddziałów wojskowych doprowadza do całkowitego odblokowania okrążonego miasta i wyparcia wojsk ukraińskich na kilkadziesiąt kilometrów od Lwowa, zyskując tym samym sławę bardzo dobrego dowódcy i oswoobodziciela Lwowa,
- dowodząc grupą swojego imienia wziął udział w majowej ofensywie dywizji gen. Józefa Hallera w Galicji Wschodniej przeciwko wojskom ukraińskim,
- 31 maja 1919 r. objął dowództwo nad siłami Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego, dzięki którym wyparł oddziały ukraińskie za linię rzeki Zbrucz, wykazując się jednocześnie talentem dowódczym i rozmachem prowadzonych działań,
- 23 lipca 1919 r. awansowany na stopień generała porucznika (generała dywizji),
- 5 sierpnia 1919 r. mianowany dowódcą Frontu Galicyjskiego, awansując w międzyczasie do stopnia generała porucznika (generała dywizji),
- przez kolejny rok bierze udział w walkach przeciwko wojskom bolszewickim na Ukrainie, dowodząc w styczniu 1920 r. Frontem Podolskim, a od 23 marca 6. Armią polską,
- od 1 I 1920 r. członek pierwszej Tymczasowej Kapituły Orderu Wojennego Virtuti Militari,
- do połowy sierpnia 1920 r. kieruje działaniami zaczepnymi podległych sobie dywizji w ramach operacji kijowskiej (kwiecień-maj) oraz w trakcie polskiego odwrotu z Ukrainy (czerwiec-sierpień) na linię Bugu i przedpole Lwowa,
- zgodnie z treścią rozkazu z 6 sierpnia 1920 r. o przegrupowaniu sił polskich do operacji warszawskiej wyznaczony został na dowódcę Frontu Południowego, z którego został niesłusznie odwołany 20 sierpnia, w decydującym momencie walk o Lwów,
- do 21 września 1920 r. przebywał na kilkutygodniowym urlopie zdrowotnym, po którym dwa dni później objął dowództwo Okręgu Generalnego w Warszawie,
- 31 maja 1921 r. odwołany z zajmowanego stanowiska, ze względu

na zły stan zdrowia i osobistą prośbę o przeprowadzenie postępowania superrewizyjnego,
- 26 lipca 1921 r. Specjalna Komisja Superrewizyjna uznała go za niezdolnego do dalszej służby wojskowej, co skutkowało natychmiastowym przeniesieniem w stan spoczynku z dniem 1 października 1921 r.
- trudy żołnierskiego życia i stwierdzony nowotwór głowy stały się główną przyczyną stopniowego pogorszenia się jego stanu zdrowia i koniecznego leczenia w Szpitalu Ujazdowskim w Warszawie, gdzie zmarł w dniu 25 listopada 1922 r.,
- uroczysty pogrzeb odbył się w dwóch miastach: w Warszawie 27-29 listopada i we Lwowie 2 grudnia.

**UDZIAŁ W DZIAŁANIACH
NIEPODLEGŁOSCIOWYCH NA TERENIE
BIAŁEGOSTOKU W LATACH 1915-1919**

W korpusie generałów Wojska Polskiego okresu międzywojennego to jedna z najjaśniejszych postaci. Urodzony dowódca liniowy, żołnierz z krwi kości, z ogromnym doświadczeniem bojowym wyniesionym z walk przeciwko Chińczykom, Japończykom, Niemcom i bolszewikom. Sprawdził się w nich jako doskonały dowódca kompanii, batalionu, pułku, brygady i dywizji, awansując zastąpienie latem 1915 r. do stopnia generała brygady. Okrył się nieśmiertelną chwałą na początku 1918 r., przebijając się uciążliwym marszem zimowym 3. Dywizji Strzelców Polskich z Jelni do Żłobina. Uwielbiany przez podkomendnych żołnierzy za hart ducha, stanowczość decyzji, niesłychaną odwagę i męstwo, zwłaszcza w krytycznych sytuacjach, z których najczęściej wychodził zwycięsko. 26 listopada 1918 r. został wyznaczony przez Naczelné Dowództwo Wojska Polskiego na stanowisko dowódcy Dywizji Litewsko-Białoruskiej. Przy finansowym wsparciu Komitetu Obrony Kresów Wschodnim z wielkim zapałem formował w Ostrowi Mazowieckiej, Zambrowie i Łapach pierwsze pułki dla tej wielkiej jednostki piechoty. Ich załączkiem stały się oddziały polskiej Samoobrony z Wilna, Mińska, Grodna i innych miast kresowych. Duży odsetek zaciągających się ochotników stanowiła wówczas patriotyczna młodzież z Białostoczczyzny i Ziemi Suwalskiej, chcąc służyć pod rozkazami tego słynnego wodza. W pierwszych miesiącach 1919 r. dowodzona przez gen. Iwaszkiewicza dywizja składała się z trzech brygad piechoty: I – płk. Bolesława Freja (pułki strzelców: kowieński i białostocki), II – gen. Wincentego Odyńca (pułki strzelców: grodzieński i suwalski), III – płk. Adolfa Kuczewskiego (pułki strzelców: wileński i miński), pułku artylerii polowej, pułku jazdy, pododdziałów technicznych i taborów. Mimo ogromnych trudności organizacyjnych związanych z należyłym umundurowaniem, wyposażeniem i uzbrojeniem żołnierzy dywizja przystąpiła w połowie lutego 1919 r. do pierwszych działań zaczepnych przeciwko oddziałom bolszewickim w okolicach Wołkowyska. To była niewątpliwie wielka zasługa tego generała – bohaterskiego obrońcy Lwowa, wybitnego dowódcy liniowego okresu wojny polsko-bolszewickiej 1919-1920 (grupy operacyjnej, armii, frontu), odznaczonego za wybitne zasługi Krzyżem Komandorskim Orderu Wojennego Virtuti Militari.

ŹRÓDŁO DANYCH BIOGRAFICZNYCH

- Centralne Archiwum Wojskowe Wojskowego Biura Historycznego (dalej: CAW-WBH), Kolekcja Generałów i Osobistości, Wacław Iwaszkiewicz-Rudoszański, sygn. I. 480.11.
- CAW-WBH, Wojskowe Biuro Historyczne, sygn. I.341.1.
- Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, Adiutantura Generalna Naczelnego Wodza, sygn. 701/2/7, *Prośba gen. por. Iwaszkiewicza o przeniesienie do rezerwy*, s. 354–355.
- H. Bagiński, *Wojsko Polskie na Wschodzie 1914-1920*, Warszawa 1921, s. 152–256.
- J. Dowbor-Muśnicki, *Moje wspomnienia*, Warszawa 1936, s. 106.
- Dziennik Personalny MSWojsk., 1920, nr 17, s. 336.
- Dziennik Personalny MSWojsk., 1921, nr 29, s. 1204; nr 35, s. 1839; nr 38, s. 1417.
- Dziennik Personalny MSWojsk., 1922, nr 55, s. 907.
- Dziennik Personalny MSWojsk., 1923, nr 10, s. 124.
- „Dziennik Poznański”, 1922, nr 272, s. 3.; nr 276, s. 5; nr 278, s. 5.
- Dziennik Rozkazów MSWojsk., 1920, nr 1., s. 2.
- Dziennik Rozkazów Wojskowych, 1919, nr 82, s. 1914.
- Dziennik Rozporządzeń Komisji Wojskowej, 1918, nr 2, s. 15; nr 3, s. 23; nr 6, s. 54.
- *Encyklopedia Wojskowa*, red. O. Laskowski, t. III, Warszawa 1933, s. 581–582.
- „Gazeta Lwowska”, 1919, nr 133, s. 1.
- T. Grzegorzczak, *Front Podolski w wojnie polsko-rosyjskiej w 1920 r.*, „Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego”, 2010, nr 24, s. 157–173.
- S. Jaczyński, *Wyżsi oficerowie Wojska Polskiego wojny 1919-1920*, „Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska”, 2005, nr 18, s. 61–70.
- W. Jarno, *Generał Wacław Iwaszkiewicz-Rudoszański (1871–1922) – zarys biografii*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Historica”, 2019, nr 104, s. 125–146.
- Z. A. Judycki, *Pod obcymi sztandarami. Generałowie polskiego pochodzenia w siła zbrojnych państw obcych. Popularny słownik biograficzny*, t. 1, Warszawa 2016, s. 71.
- H. Kosk, *Generalicja polska. Popularny słownik biograficzny*, t. 1: A – Ł, Pruszków 1998, s. 188–189.
- T. Kryśka-Karski, S. Żurkowski, *Generałowie Polski Niepodległej*, Warszawa 1991, s. 24.
- „Kurjer Warszawski”, 1922, nr 325, s. 15; nr 332, s. 9.
- S. S. Nicieja, *Cmentarz Obrońców Lwowa*, Wrocław 1990, s. 274–276.
- *Order Odrodzenia Polski. Trzechlecie pierwszej kapituły 1921-1924*, Warszawa 1926, s. 18.
- „Polska Zbrojna”, 1922, nr 150, s. 1; nr 307, s. 3; nr 323, s. 2; nr 324, s. 5; nr 326, s. 3; nr 327, s. 4; nr 329, s. 2.
- „Słowo Polskie”, 1922, nr 275, s. 5; nr 278, s. 3; nr 280, s. 5.
- P. Stawecki, *Słownik biograficzny generałów Wojska Polskiego 1918-1939*, Warszawa 1994, s. 142–143.
- A. Suchcitz, *Generałowie wojny polsko-sowieckiej 1919-1920*, Białystok 1993, s. 26–27.
- A. Suchcitz, *Usunięcie generała Iwaszkiewicza z dowództwa Frontu*

Południowego w sierpniu 1920 r., „Niepodległość”, 1992, t. XLV, s. 23.

- J. Ostrowski, *Dywizja Litewsko-Białoruska*, [w:] *Wilno wyzwolone. Jednodniówka na zjazd byłych uczestników walk o Wilno w dniach 10 - 11 XI. 1930 r.*, Wilno 1930, s. 40–47.
- A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska Polskiego 1918-1926*, Warszawa 2012, s. 467.
- M. Wrzosek, *Wojny o granice Polski Odrodzonej 1918-1921*, Warszawa 1992, s. 186–188, 197–201.
- M. Zgórniak, *Iwaszkiewicz-Rudoszański Wacław*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. X, Wrocław 1962-1964, s. 184.

AUTOR BIOGRAMU

Marek Gajewski
kustoszu Muzeum Wojska w Białymstoku